

**Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de
Schoen-, Leder- en Lederwarenindustrie**

financieel crisisplan

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
2.	Doel en kader van het financieel crisisplan	4
2.1	Crisissituatie.....	4
2.2	Kritische dekkingsgraad	5
2.3	Richtlijn	6
3.	Maatregelen	7
3.1	Mogelijke maatregelen	7
3.2	Uniform korten.....	7
4.	Maatregelen ongedaan maken.....	9
5.	Toetsing maatregelen aan evenwichtige belangenafweging	10
6.	Communicatie over genomen maatregelen	11
6.1	Doelgroepen	11
6.2	Doelstellingen	11
6.3	Centrale boodschap	11
6.4	Communicatiemiddelen	12
6.5	Communicatie en inzet middelen	12
6.6	Media	12
6.7	Planmatige aanpak	13
6.8	Toetsing en evaluatie	13
7.	Besluitvormingsproces.....	14
8.	Jaarlijkse toetsing actualiteit financieel crisisplan	14

1. Inleiding

De Stichting Bedrijfstakpensioenfondsvoor de Schoen-, Leder- en Lederwarenindustrie (hierna: het fonds) dient op grond van artikel 145, lid 2 van de Pensioenwet in de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) van het fonds een financieel crisisplan op te nemen. Het financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het fonds op korte termijn effectief kan inzetten indien de beleidsdekkingsgraad¹ zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de ambitie van het fonds in gevaar komt.

Op grond van artikel 29b Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen moet het financieel crisisplan de volgende elementen bevatten:

- a. een beschrijving van één of meer financiële situaties waarin het fonds niet aan de vereisten van het vereist eigen vermogen voldoet en gevaar loopt niet aan de vereisten van het minimaal vereist eigen vermogen te gaan voldoen;
- b. een beschrijving van één of meer risico's die naar het oordeel van het fonds kunnen leiden tot situaties die als financiële crisissituaties kunnen worden aangemerkt;
- c. een beschrijving van de maatregelen die het fonds ter beschikking staan ter bestrijding van de situaties als genoemd bij onderdeel a en artikel 140, lid 1 van de Pensioenwet, waarbij wordt beschreven hoe het fonds deze maatregelen verwacht in te zetten;
- d. een indicatie van het financiële effect van de inzet van de ter beschikking staande maatregelen;
- e. de berekening van het niveau van de beleidsdekkingsgraad vanaf welke naar verwachting vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten nodig zijn om te voldoen aan de vereisten ten aanzien van het vereist eigen vermogen;
- f. een beschrijving van de wijze waarop bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de belanghebbenden van het fonds, waarbij wordt opgenomen hoe een vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten zal worden verdeeld en of, en zo ja hoe, deze worden gespreid.

In de hierna volgende hoofdstukken komen bovenstaande elementen aan de orde zoals die zijn uitgewerkt door het bestuur van het fonds. Dit betreft ook de wijze waarop met belanghebbenden wordt gecommuniceerd over het financieel crisisplan, het besluitvormingsproces bij de uitvoering van het financiële crisisplan en het actualiseren van het financieel crisisplan.

---

¹ De beleidsdekkingsgraad is het 12-maand voortschrijdend gemiddelde van de dekkingsgraad.

2. Doel en kader van het financieel crisisplan

Het fonds heeft als statutaire doelstelling het treffen van pensioenvoorzieningen voor deelnemers, gewezen deelnemers en hun nagelaten betrekkingen ter zake van ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden, een en ander als omschreven in de pensioenreglementen en het uitvoeringsreglement. Dit houdt, zoals in de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn) is opgenomen, in:

- het waarborgen van de opbouw van de pensioenaanspraken overeenkomstig de in het reglement vastgelegde bepalingen;
- het minimaliseren van de kansen op een dekkings- en reservetekort, alsmede van de mate van dekkings- en reservetekort; en
- het maximaliseren van het beleggingsrendement om de nagestreefde toeslagen te realiseren.

De doelstelling kan in gevaar komen als het aanwezige pensioenvermogen van het fonds minder bedraagt dan de som van de technische voorziening en het vereist eigen vermogen. Het fonds heeft dan een tekort en dient een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank (DNB). Uit het herstelplan moet blijken dat het fonds met toepassing van het huidige beleidskader (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid) binnen maximaal 10 jaar het vereist eigen vermogen bereikt.

Het in te dienen herstelplan gaat uit van bepaalde aannames. Deze aannames kunnen door de werkelijkheid en beleidswijzigingen worden achterhaald, waarmee het verwachte pad uit het herstelplan misschien niet meer gerealiseerd kan worden. Het is derhalve belangrijk om het herstel continu te monitoren en regelmatig te bekijken of het fonds tijdig over het vereist eigen vermogen beschikt.

2.1 Crisissituatie

Bij het fonds is in twee situaties sprake van een crisissituatie. Van een crisissituatie is sprake als bij de jaarlijkse actualisatie van het herstelplan blijkt dat de verwachte beleidsdekkingsgraad aan het einde van de nieuwe hersteltermijn van maximaal 10 jaar niet uitkomt boven de vereiste dekkingsgraad en het gevaar loopt niet aan de vereisten van het vereist eigen vermogen te gaan voldoen. Het bestuur neemt dan maatregelen om de beleidsdekkingsgraad binnen de termijn van maximaal 10 jaar op het vereiste niveau te brengen. Dit zijn dus maatregelen die naast het huidige beleidskader nodig zijn vanwege onvoldoende herstel en/of een tekort dat langer aanhoudt.

Daarnaast is sprake van een crisissituatie als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over de minimaal vereiste dekkingsgraad. Ook dan treedt het crisisplan in werking. Het bestuur neemt dan binnen zes maanden maatregelen waardoor de actuele dekkingsgraad direct weer op of boven de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt.

Risico's die naar het oordeel van het fonds kunnen leiden tot één van de vermelde crisissituaties zijn:

- structurele bewegingen zoals langer leven en daling van de rente;

- een te traag herstel van de beleidsdekkingsgraad als gevolg van een lager gerealiseerd beleggingsrendement dan verwacht;
- veranderingen in wet- en regelgeving die de beleidsdekkingsgraad (zoals een wijziging van de wijze van middeling) beïnvloeden;

Met het financieel crisisplan is het fonds al voorbereid op een situatie van een tekort waarbij tijdig herstel binnen de gestelde termijn niet (meer) haalbaar is. Het bestuur heeft dan vooraf al nagedacht over hoe te handelen als zo'n situatie zich voordoet. Dit zorgt ervoor dat het bestuur niet tijdens een situatie van een tekort nog moet onderhandelen over te nemen maatregelen.

Er zijn situaties die geen directe financiële gevolgen hebben, maar het fonds evenwel kunnen treffen. Voorbeelden hiervan zijn een bestuurscrisis of een operationele crisis. Deze situaties maken geen onderdeel uit van het financieel crisisplan. Dit geldt ook voor een snelle daling van de beleidsdekkingsgraad die niet leidt tot een tekortsituatie bij het fonds.

Het plan beperkt zich dus tot de vraag wat het bestuur gaat doen als de herstelkracht van het huidige beleidskader niet voldoende is.

2.2 Kritische dekkingsgraad

Als het fonds zich in een crisissituatie bevindt, dan zijn er maatregelen nodig om binnen de gestelde termijn te kunnen herstellen. Om te kunnen vaststellen wanneer het nemen van maatregelen noodzakelijk is, stelt het fonds een kritische dekkingsgraad vast. Dit is dus de dekkingsgraad waarbij het vereiste herstel niet meer haalbaar is binnen de wettelijke termijn van maximaal 10 jaar.

Als het fonds in een situatie van een tekort verkeert en onder het haalbare pad geraakt en zich derhalve in een crisissituatie bevindt, zijn maatregelen nodig om binnen de gestelde termijn te kunnen herstellen. Het haalbare pad wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld bij de jaarlijkse actualisatie van het herstelplan op basis van de dan geldende economische omstandigheden en het dan geldende beleid van het fonds. Tevens wordt het haalbare pad bij beleidswijzigingen opnieuw vastgesteld.

Om op voorhand toch al enig inzicht te geven in de gevoeligheid van het haalbare pad is onderstaande tabel opgenomen. De tabel toont de actuele dekkingsgraad die het fonds minimaal moet hebben zodat de beleidsdekkingsgraad, gegeven de economische omstandigheden, tijdig kan herstellen tot de vereiste dekkingsgraad.

Zakt de actuele dekkingsgraad onder dit kritische niveau, dan verwacht het bestuur dat een herstel binnen 10 jaar tot aan de vereiste dekkingsgraad niet mogelijk zal zijn zonder maatregelen die in dit financieel crisisplan worden beschreven. Het financieel crisisplan treedt in werking indien de actuele dekkingsgraad onder de in de tabel weergegeven kritische grenzen zakt en de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad (situatie van herstel).

De genoemde rekenrentes gelden voor alle looptijden. Een overrendement van 1,0% bij een rekenrente van 4,0% betekent dat het fondsrendement 5,0% is. In die situatie dient de actuele dekkingsgraad minimaal 100,4% te bedragen zodat de beleidsdekkingsgraad zonder maatregelen tijdig kan herstellen.

Overzicht kritische grenzen		Overrendement		
Rekenrente	Hersteltermijn	<i>1,0%</i>	<i>2,0%</i>	<i>3,0%</i>
<i>2,0%</i>	10 jaar	101,2%	93,1%	85,7%
<i>3,0%</i>	10 jaar	100,7%	93,0%	86,1%
<i>4,0%</i>	10 jaar	100,4%	93,1%	86,4%

2.3 Richtlijn

De in dit financieel crisisplan opgenomen beleid is een richtlijn. Het bestuur heeft de ruimte om van dit beleid af te wijken. Concrete maatregelen zal het bestuur altijd afstemmen op de situatie van dat moment.

3. Maatregelen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de maatregelen die het bestuur effectief kan inzetten om de beleidsdekkingsgraad te verhogen of om te voorkomen dat een beleidsdekkingsgraad verder wegzakt richting een kritische grens. Hierbij moet worden opgemerkt dat een genomen maatregel direct gevolgen heeft voor de actuele dekkingsgraad, maar dat die gevolgen pas na 12 maanden volledig in de beleidsdekkingsgraad zijn verwerkt.

Van onvoldoende herstel is sprake als de beleidsdekkingsgraad, in een situatie van een tekort, onder het haalbare pad geraakt. Hiervan is ook sprake als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over de minimaal vereiste dekkingsgraad en binnen zes maanden (een) maatregel(en) moet nemen die ervoor moet(en) zorgen dat de actuele dekkingsgraad direct op of boven het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad komt te liggen.

3.1 Mogelijke maatregelen

Van de mogelijke maatregelen heeft het bestuur besloten een premieopslag, het versoberen van de pensioenregeling en het aanpassen van het beleggingsbeleid niet in te zetten als maatregelen.

Ten aanzien van een premieopslag is geconcludeerd dat het bestuur hierin geen autonome bevoegdheid heeft en CAO-partijen verantwoordelijk zijn voor de maximale premieruimte. Daarnaast is mede in het licht van de proportionaliteit bezien wat de herstelkracht is van een premieopslag. Vanwege het lage aantal premiebetalers ten opzichte van het aantal pensioengerechtigden en slapers, is een flinke premiestijging nodig om op korte termijn een wezenlijke bijdrage te kunnen leveren aan het herstel. Gelet hierop is een premieopslag niet aangemerkt als maatregel.

Het bestuur heeft het versoberen van de pensioenregeling, waarbij de hoogte van de premie gelijk blijft, niet ingezet als maatregel vanwege het structurele karakter van de maatregel. Dit maakt het ook moeilijk om de maatregel ongedaan te maken.

Bij het aanpassen van het beleggingsbeleid is naar voren gekomen dat er in een situatie van dekkingstekort geen toegestane aanpassingen zijn die het herstel kunnen bevorderen. Daarom is ook het aanpassen van het beleggingsbeleid niet aanmerkt als maatregel.

3.2 Uniform korten

In geval van een crisissituatie zal het bestuur overgaan tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Het korten van pensioenen is een noodmaatregel die verbonden is aan strikte regelgeving uit de Pensioenwet en die alleen in uiterste gevallen mag worden ingezet. De herstelkracht van korten is substantieel en kan alleen worden ingezet om ten minste het haalbare pad te bereiken dan wel om op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen te komen als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Het fonds hanteert uniform korten als uitgangspunt bij het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Deze worden met een gelijk percentage verminderd. Daarmee worden actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in gelijke mate geraakt. Dit uitgangspunt kan worden gemotiveerd vanuit oogpunt van solidariteit. Als het goed gaat met het fonds profiteert iedereen hiervan, in slechte tijden geldt het omgekeerde.

Een uniforme korting met een bepaald percentage levert een stijging van de beleidsdekkingsgraad op met circa hetzelfde percentage. Het effect van uniform korten pakt voor de verschillende groepen echter anders uit. Pensioengerechtigden merken een korting direct door koopkrachtverlies. Voor actieve en gewezen deelnemers wordt het koopkrachtverlies uitgesteld en bestaat de mogelijkheid dat de korting ongedaan wordt gemaakt voordat het pensioen in gaat.

Indien naar mening van het bestuur een bepaalde groep deelnemers teveel worden geraakt door toepassing van uniform korten, dan kan het bestuur besluiten om het herstel te bewerkstelligen door (gedeeltelijk) gedifferentieerd te korten.

4. Maatregelen ongedaan maken

De in hoofdstuk 3 genoemde maatregel wordt zo snel mogelijk ongedaan gemaakt.

Bij het ongedaan maken van een uniforme korting onderscheidt het bestuur twee mogelijke varianten:

- Uniform ongedaan maken van de uniforme korting.
- Gedifferentieerd ongedaan maken van de korting: eerst ongedaan maken van de korting gepensioneerden en vervolgens ongedaan maken van de korting actieve en gewezen deelnemers. Indien naar de mening van het bestuur de gepensioneerden teveel worden geraakt als gevolg van de toepassing van de uniforme korting, dan kan het bestuur besluiten om bij het ongedaan maken van de korting prioriteit te geven aan de gepensioneerden. Bijvoorbeeld in het geval dat de koopkracht van gepensioneerden geruime tijd is aangetast als gevolg van de toegepaste korting.

Doorgevoerde kortingen om op of boven het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen te komen (als het fonds vijf achtereenvolgende jaren niet beschikt over het minimaal vereist eigen vermogen) zijn onvoorwaardelijk en kunnen niet ongedaan worden gemaakt.

Het bestuur gaat over tot de teruggave van gekorte pensioenen indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad.

Voor de teruggave van gekorte pensioenen gelden de navolgende voorwaarden:

- de hoogte van de teruggave van gekorte pensioenen mag niet meer zijn dan naar verwachting in de toekomst is te realiseren;
- de beleidsdekkingsgraad mag door de teruggave van gekorte pensioenen niet zakken tot onder de vereiste dekkingsgraad; en
- er mag in enig jaar voor de teruggave van gekorte pensioenen ten hoogste een vijfde van het overschot worden aangewend. Het overschot is het verschil tussen de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad.

5. Toetsing maatregelen aan evenwichtige belangenafweging

In artikel 105, lid 2 van de Pensioenwet is opgenomen dat het bestuur bij het bepalen van het beleid op evenwichtige wijze rekening moet houden met de belangen van alle bij het fonds betrokken groepen. Dit geldt ook voor het financieel crisisplan. Aspecten die hierbij van belang zijn:

- Op welke groepen heeft een maatregel impact en in welke mate?
- Is er voldoende evenwicht tussen de gevolgen en de herstelkracht van een maatregel?
- Hoe een maatregel ongedaan te maken als er weer sprake is van herstel?
- Wat zijn de effecten van een maatregel op de solidariteit?

Het bestuur heeft uniform korten als uitgangspunt van een maatregel in een crisissituatie getroffen. Korten heeft grote herstelkracht. Met de uniforme kortingsmaatregel worden actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in gelijke mate geraakt. Het bestuur is van mening dat dit kan worden gerechtvaardigd vanuit het oogpunt van solidariteit. Daarbij is het bestuur zich wel bewust van het feit dat pensioengerechtigden direct worden getroffen door een korting. Daarom heeft het bestuur de mogelijkheid om bij het ongedaan maken van de kortingsmaatregel prioriteit te geven aan het herstel van het koopkrachtverlies van gepensioneerden.

6. Communicatie over genomen maatregelen

In dit hoofdstuk staat de communicatie van het financieel crisisplan. Dit maakt onderdeel uit van het communicatieplan van het fonds. De daarin vastgelegde uitgangspunten zoals duidelijke en begrijpelijke communicatie vormen ook de basis voor de communicatie omtrent het financieel crisisplan.

6.1 Doelgroepen

De primaire doelgroepen zijn de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden. De communicatie richt zich op deze drie doelgroepen. Hierna te noemen 'de belanghebbenden'.

6.2 Doelstellingen

De belanghebbenden tijdig, duidelijk en begrijpelijk informeren over de crisissituatie, de maatregelen, het waarom van de maatregelen en de gevolgen ervan voor de belanghebbenden.

Tijdig informeren

Zodra het financieel crisisplan definitief is, informeert het fonds de belanghebbenden over het, voor een deel gewijzigde, beleid (communicatiefase 1).

Op het moment dat het fonds constateert dat het zich in een crisissituatie bevindt start communicatiefase 2: de belanghebbenden worden proactief over de crisissituatie en het proces geïnformeerd. Zodra de besluitvorming over de te nemen maatregelen heeft plaatsgevonden, informeert het fonds de belanghebbenden binnen een week over de maatregelen (communicatiefase 3). Het fonds bereidt proactief de communicatie voor om de communicatie tijdig te kunnen realiseren.

Als de situatie bij het fonds zodanig is, dat maatregelen ongedaan gemaakt kunnen worden, dan start communicatiefase 4. Het fonds informeert de belanghebbenden binnen een week na de definitieve besluitvorming over het ongedaan maken van maatregelen.

Daarna, en tussen communicatiefase 3 en 4, blijft het fonds de belanghebbenden regelmatig informeren over de ontwikkeling van de financiële situatie van het fonds (communicatie fase 5).

6.3 Centrale boodschap

"De financiële situatie van uw pensioenfonds herstelt niet zoals verwacht. Het is belangrijk dat de financiële situatie verbetert, voor behoud van een pensioenregeling zoals we die nu kennen. Dan kunnen wij u naar de toekomst toe een goed pensioen blijven bieden. Daarbij vindt het bestuur het belangrijk dat alle partijen een bijdrage leveren. Ook van u vragen we een bijdrage."

Het hiervoor genoemde is de centrale hoofdboodschap op het moment dat het bestuur besluit tot aanvullende herstelmaatregelen. In bijlage A staat per communicatiefase de boodschap weergegeven.

6.4 Communicatiemiddelen

Het fonds beschikt over een set aan communicatiemiddelen.

Huidige middelen voor:

<i>alle belanghebbenden</i>	<i>deelnemers</i>	<i>pensioengerechtigden</i>
- Helpdesk	- Pensioenkrant	- Pensioennieuwsbrief
- Website	- Intranet (via werkgever)	
- Brief		
- Pensioenoverzichten		

Het medium en de boodschap moeten in evenwicht zijn. Bijvoorbeeld een brief aan alle belanghebbenden is een formeel en redelijk zwaar instrument. Dat zet het fonds alleen in als de boodschap eveneens redelijk formeel en zwaar is, hetgeen in het geval van onvoldoende herstel zo is. Zeker op het moment dat er sprake is van korten op pensioenaanspraken en pensioenrechten.

6.5 Communicatie en inzet middelen

Bij onvoldoende herstel zal het fonds overgaan tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Die korting zal alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in gelijk mate raken. Het fonds kiest er daarom voor om alle belanghebbenden gelijktijdig met dezelfde boodschap, op dezelfde wijze en op hetzelfde moment te informeren. Dit doet het fonds onder andere om alle belanghebbenden te laten zien dat iedere groep een steentje bijdraagt en dat de pijn evenwichtig is verdeeld.

Het korten van de pensioenen kan voor belanghebbenden zeer ingrijpend zijn. Het vraagt extra communicatie-inspanningen om de belanghebbenden goed te informeren. Het fonds kan in een dergelijke situatie ervoor kiezen andere dan bovengenoemde communicatiemiddelen te gebruiken. Bijeenkomsten bieden bij voorbeeld een mogelijkheid de dialoog met de belanghebbenden aan te gaan en geven de ruimte voor het stellen van vragen. Ook zou het fonds in overleg kunnen gaan met de werkgever om een bijlage bij de salarisspecificatie te voegen.

Het pensioenoverzicht is ieder jaar het belangrijkste communicatiemiddel. De effecten van de korting komen terug in het pensioenoverzicht. Op het moment dat sprake is van deze maatregelen wil het fonds het eerstvolgende pensioenoverzicht waarin die effecten zichtbaar zijn, zo snel als dat de administratie dat mogelijk maakt, verstrekken aan de belanghebbenden. Met in de voorloopbrief uitleg daarover.

In bijlage A een gedetailleerd overzicht van de communicatiefasen, de inhoud van de communicatie, de boodschap per fase en de inzet van de middelen.

6.6 Media

Het fonds informeert de belanghebbenden binnen een week nadat besluitvorming over de maatregelen heeft plaatsgevonden. Zodat ze informatie niet via andere kanalen, zoals de media, kunnen vernemen. Zeker op het moment dat er sprake is van korten. Want als belanghebbenden die informatie via de media vernemen kan hun vertrouwen worden geschaad.

Verder hanteert het fonds in de communicatie een passief mediabeleid. Het bestuur van het fonds wijst van tevoren een woordvoerder aan, die indien nodig een mediatraining krijgt. Anderen, zoals bestuursleden en de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, zeggen niets en verwijzen journalisten naar de woordvoerder. Het bestuur van het fonds bereidt proactief ook een passief persstatement voor. Zo kunnen vragen goed beantwoord worden, zonder dat het fonds zelf de pers opzoekt.

6.7 Planmatige aanpak

Zodra sprake is van onvoldoende herstel en dit plan in werking treedt, wordt een tijdelijk team geformeerd dat de lead heeft voor de uitvoering en eventuele bijsturing van de communicatie. Het team bestaat uit twee bestuursleden, waarvan één de woordvoerder is, en een communicatieadviseur. Het team start met het tegen het licht houden van deze communicatie uitgangspunten in relatie tot de actuele situatie. Want dat kan vragen om aanpassingen en/of verdere detaillering. Ook maakt het team afspraken over het tijdsplan gekoppeld aan de communicatiefasen. Het team houdt het bestuur op de hoogte.

6.8 Toetsing en evaluatie

Het fonds hecht aan duidelijke en begrijpelijke communicatie. De teksten van de brieven worden vooraf getoetst bij enkele belanghebbenden. De reacties worden secuur gevolgd en telkens getoetst op de noodzaak tot (re)actie. Tussentijds wordt het geheel aan communicatie geëvalueerd in samenhang met de vragen van deelnemers, website statistieken en andere beschikbare gegevens. Dit kan leiden tot tussentijdse aanpassingen in de communicatie. Achteraf wordt de totale communicatie geëvalueerd.

7. Besluitvormingsproces

Op grond van de statuten worden besluiten in een bestuursvergadering bij meerderheid van stemmen genomen waarbij in de vergadering de vertegenwoordigers van werkgeverszijde evenveel stemmen uitbrengen als de vertegenwoordigers van werknemerszijde en gepensioneerden gezamenlijk en andersom.

Het bestuur komt binnen 2 weken bijeen op initiatief van de voorzitter of de secretaris, maar in elk geval op aangeven van de actuaris als blijkt dat de beleidsdekkingsgraad, die maandelijks wordt vastgesteld, niet uitkomt boven de vereiste dekkingsgraad óf in een situatie van tekort onder het haalbare pad geraakt. De initiatiefnemer draagt zorg voor het informeren van de bestuursleden en adviseurs waarna een (telefonische) vergadering wordt georganiseerd. Het bestuur stelt zich op de hoogte van de situatie, neemt besluiten en zet de benodigde acties uit.

8. Jaarlijkse toetsing actualiteit financieel crisisplan

Het bestuur toetst eenmaal per jaar of het financieel crisisplan bij een situatie van een tekort nog voldoende actueel is. Daarnaast kan het bestuur het plan gedurende het jaar aanpassen.

Het bestuur van het fonds heeft dit financieel crisisplan vastgesteld op 27 maart 2012 en gewijzigd op 16 juni 2015

Voorzitter, A. Nuijten

Secretaris, C.H. Dassen-Soons

BIJLAGE A: Communicatie en inzet middelen per fase

Communicatiefase	Informereren over	Centrale boodschap	Inzet middelen
Fase 1: definitief beleidsplan bij een tekort	Het beleidsplan bij een tekort	“Het herstel van de financiële positie van het fonds loopt gelijk aan het tijdspad van het herstelplan. Of dit zo blijft, is niet zeker omdat de koersen van de aandelen en de hoogte van de rente daarop invloed uitoefenen. Daarom heeft bestuur van het fonds een financieel crisisplan opgesteld. We willen u informeren over de inhoud daarvan”	Brief naar belanghebbenden Website Q&A's helpdesk
Fase 2: onvoldoende herstel (voorafgaand aan de besluitvorming over de maatregelen)	Financiële situatie van het fonds Herstelpad vs. herstelplan Mogelijke maatregelen en de betekenis ervan voor de belanghebbenden De zwaarte van de maatregelen en de wegingen van het bestuur Procesinformatie	“De financiële situatie van uw pensioenfonds herstelt niet goed genoeg. Het bestuur van het fonds bekijkt op dit moment welke maatregelen genomen moeten worden. (Optioneel: we proberen alles op alles te zetten om korten te voorkomen.) U hoort ..... van ons.”	Brief naar belanghebbenden Website Q&A's helpdesk
Fase 3: besluitvorming over maatregelen (binnen een week na besluitvorming)	Financiële situatie Herstelpad vs. herstelplan De maatregelen en die genomen zijn, wat betekent dit voor u (doelgroepspecifiek) en het waarom van die besluitvorming Gevolgen van de maatregelen en in het bijzonder voor de hoogte van het pensioen Evenwichtige verdeling van de pijn over de doelgroepen Verwachtingen toekomst Gevolgen voor waardeoverdracht	“De financiële situatie van uw pensioenfonds herstelt niet zoals verwacht. Het is belangrijk dat de financiële situatie verbetert, voor behoud van een pensioenregeling zoals we die nu kennen. Dan kunnen wij u naar de toekomst toe een goed pensioen blijven bieden. Daarbij vindt het bestuur het belangrijk dat alle partijen een bijdrage leveren. Ook van u vragen we een bijdrage.”	Brief naar alle belanghebbenden (in geval van korten uiterlijk een maand voordat de korting plaatsvindt)* Artikel in Pensioenkrant/nieuwsbrief Website Q&A's en instructie helpdesk Aanvullend: Bijeenkomst Extra informatie (op de voorloopbrief van het) pensioenverzicht **

	Procesinformatie		
Fase 4: Ongedaan maken van de maatregelen	Financiële situatie van het fonds is verbeterd. Herstelpad vs. herstelplan Ongedaan maken van de genomen maatregelen, wat betekent dit voor u en in het bijzonder voor de hoogte van het pensioen Gevolgen voor waardeoverdracht	“De financiële situatie is verbeterd. Het fonds gaat de korting ongedaan maken.”	Brief Website Q&A's helpdesk Pensioenkrant/nieuwsbrief
Fase 5: Regelmatige en structurele communicatie over de financiële situatie	Financiële situatie van het fonds Herstelpad vs. herstelplan	“De financiële situatie is gezond / blijft krap / .... Wij houden de vinger aan de pols en houden u op de hoogte.”	Website (maandelijkse update beleidsdekkingsgraad) Pensioenkrant/nieuwsbrief

* In geval van korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten geldt de verplichting dat alle belanghebbenden minimaal een maand voor de korting schriftelijk geïnformeerd worden over het besluit tot vermindering van de pensioenaanspraken en de pensioenrechten.

** Het fonds heeft een herstelplan. In het pensioenoverzicht, in de startbrief en in de stopbrief is daar, conform de informatieverplichtingen, informatie over opgenomen. Als het fonds overgaat tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten, dan heeft dat effect op de pensioenen. De uitleg daarover voegt het fonds, voor de belanghebbenden die het betreft, toe aan de informatie die al in het pensioenoverzicht staat.